

Leto XXVI.

Številka 1.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

D^R. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1910.

VSEBINA.

1. <i>H. Sturm</i> : »Judicium rescindens, judicium rescissorium«	1
2. <i>Štefan Lapajne</i> : Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906.	
XIX. Ubožne zadeve	12
XX. Ustanove — šolske	15
3. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
a) Besedilo ugotovitvene ali storitvene tožbe, vsebina sodbe (§§ 228, 405 c. pr. r.)	17
b) Sklicevanje na pravico ubogih pri pravih narokih, pri katerih morajo biti stranke zastopane po odvetnikih, ne ovre zamudne razsodbe, ako je prosto voljeni odvetnik bil svoji stranki pooblastilo odpovedal, a rok 14 dni v zmislu §-a 36 c. pr. r. še ni potekel; in to tudi tedaj ne, ako brez odvetnika došla stranka o odpovedi še ni ničesar zvedela. (K §-u 73 in 402 šte. 2 c. pr. r.)	20
c) Če se za kuranda nadskrbstveno sprejme in odobri preživitna ponudba, za sodišče ni povoda, pritrditi novi, za kuranda slabši ponudbi; v izvenspornem postopanju sploh ni moči odločevati o veljavnosti prejšnje ponudbe	22
4. Listek: Juridična družba v Ljubljani	24
5. Razne vesti	29

Slovenski Pravnik.

Leto XXVI.

V Ljubljani, 15. januarja 1910.

Štev. 1.

„Judicium rescindens, judicium rescissorium.“

Spisal H. Sturm, c. kr. deželnosodni svetnik.

IV.¹⁾

V obče je postopati o obnovni in ničnostni tožbi, kakor je predpisano za navadno tožbo (§ 533 c. pr. r.). Potemtakem ne bi bilo nobenega zadržka, da se ne bi mogle določbe o umiku tožbe (§§-a 237 in 238) neomejeno uporabiti v postopanju o omenjenih tožbah, zlasti ker za te tožbe ni v zakonu določena izjema. Stvar pa ni tako enostavna.

Gotovo je dopusten umik ničnostne in obnovne tožbe, ako se tožba umakne do pričetka prvega naroka, določenega za ustno razpravo v zmislu §-a 538 c. pr. r., ali tudi še pri tem naroku, ako ni prišel toženec. Sploh veljajo predpisi §-a 237 c. pr. r., kolikor je umik tožbe dopusten brez toženčeve pritrditve, za ti tožbi prav tako, kakor za navadno tožbo. Vprašanje, če je tu možno vnovič podati umakneno tožbo, je zavisno od konkretnega slučaja. V podkrepljenje tega nazora navedem le primer, da je tožnik nepravlega toženca imenoval v tožbi, kar se vsekakor lahko pripeti. Ako tožnik vsled takega in enakega vzroka umakne ničnostno, oziroma obnovno tožbo, tedaj ni ovire, da ne bi mogel vnovič podati tožbe. Drugo vprašanje je, če se je vnovič podana tožba vložila v zasilnem roku §-a 534 c. pr. r.

Pri umiku tožbe s privolitvijo toženčeve tekom nadaljnega postopanja o ničnostni in obnovni tožbi je razločevati uvodno postopanje od postopanja v glavni stvari. V prvoomenjenem stadiju je umik tožbe dopusten brez omejitve, dokler se ne izda »judicium rescindens«. Ako tožnik v tem stadiju, odrekši se tožbenemu zahtevku, umakne tožbo, ima to za posledico, da

¹⁾ Gl. zadnjo številko prejšnjega letnika.

Za obnovo
Univerzitetne biblioteke
v Ljubljani
podaril Društvo Pravniki
1915

ostane vse pri starem in se obnovna, oziroma ničnostna tožba ne more več vložiti iz uveljavljenega razloga. Drugače je, ako se izda »judicium rescindens« in začne postopanje v glavni stvari.

Že glede navadne tožbe se je izrekla praksa in teorija za to, da ni možno umakniti tožbe po razglasitvi razsodbe (Neumann str. 899). Ta nazor ima svojo oporo posebnostno v §-u 416, odst. 2 c. pr. r., po katerem je sodišče vezano na svojo odločbo precej, ko jo razglasi ali ko jo v primeru §-a 415 izroči v pismenem odpravku. Ker ni nikake izjeme, velja to tudi za postopanje o ničnostni in obnovni tožbi, torej tudi za »judicium rescindens«. Vendar ne glede na pravkar omenjeno načelo so važni pomisleki, ki se podajo iz pravne narave obnovne tožbe in govore proti umiku te tožbe po razglašenem »judicium rescindens«. Ničnostna tožba pride tu le toliko v poštev, kolikor dopušča postopanje v glavni stvari po razveljavljenju izpodbijane razsodbe.

O tem, da je umik obnovne tožbe sam ob sebi, seveda s pritrditvijo toženčeve, izključen v postopanju v glavni stvari, se najbolje prepričamo, ako razmotrujemo slučaj, da bi se smatral umik tožbe dopustnim. Kakšne posledice bi mogel imeti tak umik?

Izpodbijano razsodbo je sodišče bilo razveljavilo, recimo, v celém obsegu. Po §-u 416 odst. 2 je sodišče vezano na »judicium rescindens«. Torej ni dotična pravdna stvar razsojena, ampak visi, dejali bi, v zraku. Umik tožbe naj bi pa imel učinek, da se ne bi moglo več nadaljevati obnovno postopanje. Ako n. pr. tožnik, ki je v prejšnjem postopanju dosegel ugodno razsodbo, sedaj izpodbijano z obnovno tožbo, privoli v umik obnovne tožbe šele potem, ko je izšel »judicium rescindens«, tedaj naj bi bilo v tem trenutku končano obnovno postopanje. Ker se pa le-to ne more več nadaljevati, morala bi biti odprta kaka druga pot, da tožnik najde pravno zaščito, ki je potrebna za uveljavljenje njegove zasebne pravice nasproti tožencu. Recimo, da tožnik vloži popolnoma novo tožbo. Napram tej tožbi bi bila povsem upravičena »exceptio litis pendentis«, kajti s tem, da se je izpodbijana razsodba razveljavila, ni pravdna reč še rešena, ampak teče tako dolgo, dokler ne izide nova razsodba ali se sklene poravnava, ki stopi na mesto izpodbijane razsodbe. Na-

stala bi torej kolizija med pravnimi posledicami tekoče pravde in med pravnim učinkom umika tožbe. To kolizijo bi bilo moči le tedaj rešiti v prilog umika tožbe, ako se bi tolmačilo in smatralo, da se je tožnik, privolivši v umik obnovne tožbe, hkratu odrekel svoji pravdni pravici, t. j. pravici, da sme iskati pravno zaščito svoje zasebne pravice v obliki, ki jo določa civilnopravdni red. Kaj takega je pa nemogoče. Nikdo se namreč ne more odreči samo pravnici, ker ta je javnopravnega značaja in dopušča razpolago le v tesni zvezi z zasebnopravnim zahtevkom.

Umik obnovne tožbe sam na sebi nima torej v postopanju v glavni stvari istega pravnega pomena in učinka, kakor je sicer združen z umikom tožbe. Ako navzlic temu umakne tožnik obnovno tožbo s pritrditvijo toženčevu, nima to druge posledice, kakor da počiva postopanje. More se pa postopanje v glavni stvari povzeti po preteku roku §-a 168 c. pr. r. Tu je nekaj sličnega, kar izreka justično ministrstvo v odgovorih k §-u 139 c. pr. r.: ako nobena stranka ne pride k naroku, odrejenemu na predlog za postavitev v prejšnji stan za ustno razpravo, tedaj nastopi počivanje postopanja (§ 170 c. pr. r.).

Oni pomisleki, ki jih navaja Grabscheid v svojem članku »Gibt es ein Ruhen des Restitutionsverfahrens?« v »Gerichtszeitung« št. 36 iz leta 1901, niso tu umestni. Imenovani pisatelj je namreč mnenja, da je navedeni pravni nazor justičnega ministrstva napačen ter da je stvarni položaj v slučaju, ki ga imajo v mislih »odgovori«, tako tolmačiti, kakor da se ne bi bil nikdar vložil predlog za postavitev v prejšnji stan. V našem slučaju je pač treba upoštevati to, da je izšel »judicium rescindens«, ki se ne da več odstraniti in vsled tega tudi ne dopušča mnenja, češ, da se ni bila nikoli vložila obnovna tožba.

Vendar je možen slučaj, da se umakne obnovna tožba v postopanju v glavni stvari pravnoveljavno ter z učinkom, da je tako končano prejšnje postopanje in ono, ki se je uvedlo vsled obnovne tožbe. Ta slučaj je, ako se ne umakne samo obnovna tožba, ampak hkratu tudi tožba v prejšnjem postopanju, ki je bila podlaga izpodbijani ter razveljavljeni razsodbi. Da je ta nazor pravi, se poda iz uvaževanja, da morejo stranke razpolagati s svojimi zasebnimi za-

hitevki, akoravno radi le-teh teče pravda. Te prostosti strank ne omeji okolščina, da je izšel »judicium rescindens«. Saj s tem izrekom ni rešena pravda in, dokler ni končana, morejo stranke poljubno razpolagati s svojimi pravicami, se jim odreči ali kakorkoli se glede njih poravnati. Izključeno je v postopanju v glavni stvari jedino le, da bi se mogla umakniti samo obnovna tožba, ne pa, ako umik zadeva tudi tožbo iz prejšnjega postopanja.

V.

Ni naloga te razprave, ki smo si jo načrtali v zaglavju, da bi pretresali in preiskovali vsa možna vprašanja, ki se pokažejo na zanimivem polju obnovnega postopanja. Glavni vprašanja, ki smo si ju stavili, sta rešeni. Vendar bi tudi ta rešitev ostala nepopolna, ako se ne bi dotaknili vprašanja, ki ni za praktičnega pravnika prav nič manj važno, namreč vprašanja, kakšno formalno obliko mora po zakonitih predpisih imeti petit obnovne tožbe ter enunciat rabsodbe, bodisi pri »judicium rescindens« ali pri »judicium rescissorium«.

Za tožbeni zahtevek pri obnovni tožbi je merodavna določba §-a 536 št. 5 c. pr. r., ki pravi, da se mora tožnik izjaviti, koliko predlaga, da se naj razveljavi izpodbijana rabsodba in katera druga rabsodba se predlaga v glavni stvari. O tem, da bi se moral tožbeni zahtevek glasiti tudi za dovolitev obnove, ne omenja zakon ničesar. Tožnik mora le v tožbi označiti zakoniti izpodbijalni razlog, na katerega opira tožbo (§ 536 št. 2).

Iz tega je izvajati, da spada označba obnovnega razloga med to, kar se zahteva za utemeljitev tožbe, torej med dejanske navedbe, na katere se opira tožbeni petit. Kakor mora imeti navadna tožba določen tožbeni vzrok (§§ 226 in 235 c. pr. r.) ter mora biti na pr. pri tožbi, s katero se uveljavlja obligatorna terjatev, razvidno iz tožbenih navedeb, iz kakega pravnega naslova je nastala terjatev, ali vsled storjene škode ali vsled posojilne ali darilne pogodbe itd., tako je izpodbijalni razlog tožbeni vzrok pri obnovni tožbi. Z drugimi besedami: izpodbijalni razlog je le-bistvena premisa, iz katere se poda conclusum, da se razveljavi izpodbijana rabsodba in izda druga.

Po našem mnenju bi bilo v obnovni tožbi, ako vzamemo za podlago naš tipični slučaj, najprej predlagati, da se razsodi »v obnovnem postopanju«, potem pa strogo držeč se zakona zahtevati :

1.) »V pravnih stvari *A-ja* je proti *B-ju* radi priznanja neobstoja služnosti izšla razsodba sodišča *X.* z dne št. ... se razveljavi« — po vnovič v glavni stvari se izvršivši razpravi pa razsodi:

2.) »Toženec *B.* je dolžan priznati, da mu ne pristojajo služnost, da bi smel skladati drva, deske in druge reči na tožnikovem prostoru *Z.*; dolžan je vbodoče se zdržati izvrševanja take pravice in povrniti tožniku pravne stroške, vse v 14 dneh proti izvršbi.«

Samo iz teh dveh delov obstoja tožbeni zahtevek pri obnovni tožbi. Ako se bi zahtevalo, da se izpodbijana razsodba razveljavi samo deloma, moral se bi dotični skrčitvi primerno postaviti tudi tožbeni zahtevek.

Ni pa potrebno po zakonu, da bi se zahtevalo, naj se »dovoli obnova«. Saj tudi v navadni tožbi ne predlagamo, da se razsodi: »tožbi se ugotovi itd.« Sicer se v praksi večkrat pripeti, da se zahteva v obnovni tožbi celo »premenitev« izpodbijane razsodbe, a to je povsem napačno.

Od nas formulirani tožbeni zahtevek se strinja z zakonom, vzlasti s predpisom §-a 536 c. pr. r., iz katerega je natanko posneti, da spada označba izpodbijalnega razloga med tožbene navedbe, ne pa v tožbeni zahtevek. To se sklada tudi s pravno naravo naše obnovne tožbe, ki ni nikakršna restitucija.

V zmislu §-a 404 c. pr. r. mora razsodba rešiti tožbeni zahtevek t. j. predloge, ki so v njem obseženi. Če torej tožba ne vsebuje po zakonu predloga, da se dovoli obnova, ga tudi izrek razsodbe ne more obsežati, ker je zanj vedno potreben predlog.

Čestokrat se zgodi, da sodišče, ako se mu pokažejo pomisleki, pusti v pravdi, ne da bi se stavil predlog, uradoma razpravljati o nepristojnosti, ki se ne da odstraniti po sporazumljenju strank. Ako se potem tekom razprave pokaže, da so ti pomisleki neutemeljeni, ne bode sodišče zato, ker se je pečalo z vprašanjem nepristojnosti, storilo in objavilo nobenega sklepa o tem, da se smatra pristojnim, kajti, to se ni bilo predlagalo.

To načelo velja splošno. Proti zakonu bi bilo torej, ako se bi v razsodbi o obnovni tožbi (»judicium rescindens«) izreklo, da se dovoli obnova, ker tega predloga ne obsega tožba.

Stvar je pač ta. Kakor mora sodnik po načelu našega civilnopravnega reda razmotravati in rešiti vprašanje glede tožbenega vzroka, ki se nanj opira navadna tožba, v razlogih razsodbe, tako se mora sodnik, izdajajoč razsodbo o obnovni tožbi, s katero se razveljavi izpodbijana razsodba, pečati z vprašanjem, če je uveljavljeni izpodbijalni razlog dopusten ali ne, edino le v razlogih razsodbe, ne pa v izreku njenem. V razlogih razsodbe se je sôdniku tudi o tem izreči, kateri izmed več uveljavljenih izpodbijalnih razlogov je utemeljen in kateri ne; tam mora označiti izpodbijalni razlog, vsled katerega se je izdal »judicium rescindens«, tam navesti vse one izpodbijalne razloge, katere je smatral za nedopustne, ter tam začrtati meje, v katerih je opraviti razpravo o glavni stvari (»judicium rescindens«).

Ako se »judicium rescindens« ne izda pred razsodbo v glavni stvari (§ 542 c. pr. r.), je želeti, da se v zapisniku povodom razglasitve omenjene razsodbe kratko zabeleži njena utemeljitev t. j. katerega izmed izpodbijalnih razlogov (nanovo najdeno okolščino ali novo pričo) se je smatralo dopustnim in katerega ne. To ni neobhodno potrebno, vendar pa umestno, da se tako spozna tok in obseg razprave, ki se nadaljuje o glavni stvari.

Seveda ne tvori nikake ničnosti, ako se v besedilu razsodbe (»judicium rescindens«) izreče n. pr.: »dopusti se obnova v svrho provedbe dokaza po priči *C* o nanovo najdeni okolščini *X*,« in ako za tem pride izrek o razveljavljenju izpodbijane razsodbe. Le ugovarja se lahko proti takemu izreku razsodbe, da se ne drži mej, ki jih mu velewa zakon.

Formalno obliko, ki ustreza zakonu, si mislimo skratka tako, da obsegaj izrek razsodbe in sicer pri »judicium rescindens« samo to, da se razveljavi izpodbijana razsodba, pri »judicium rescissorium« pa, kako se v glavni stvari vnovič razsodi. Tako kaže tudi zunanja oblika razsodbe obnovnotožbo za institucijo v modernem duhu, ki ni enaka restituciji občnega sodnega reda.

VI.

Pretresali smo slučaj, da je sodnik v našem primeru pravilno postopal o obnovni tožbi. Mislimo si pa, da tega ni storil ter da je pri prvem naroku, h kateremu se ni zgasil priča *C*, razpravljaj o dopustnosti obnovne tožbe, ne da bi bil razpravljaj zgolj to točko v zmislu §-a 189 c. pr. r.; da je potem z ozirom na že v tožbi po priči izkazano verjetnost izrekel razsodbo, da se dopusti obnova, ter objavil sklep v zmislu §-a 542 c. pr. r., da je pred izdajo te razsodbe razpravljati v glavni stvari, in da je razpravo preložil v svrhu sprejema dopuščene dokaza po priči *C*. Na prihodnjem naroku zaslišana priča je negativno izpovedala o nanovo najdeni okolščini. Radi tega je sodnik s sklepom zavrnil obnovno tožbo.

Na podlagi načel, ki smo jih bili prej obrazložili, ni težavno rešiti vprašanja, koliko je postopanje sodnikovo v tem slučaju pravilno in koliko ne.

Kakor kaže vzgled, je sodnik razpravljaj dejansko najprej o dopustnosti obnove. Formalen nedostatek je, da ni storil in objavil sklepa, da bi se razpravljajlo zgolj o tej točki (§ 189), kajti očitno je bilo njegovo postopanje prikrojeno za tri stadije, kakršne pozna literatura za nemški civilnopravdni red.

Drugo formalno napako je zakrivil sodnik, ko je objavil razsodbo in ž njo izrekel, da se dopusti obnova. Tega izreka ne bi smel stori, ker § 189 dopuščaj le ločitev razprave o samostalnem napadnem ali zagovornem pomočku, ne pa tudi posebne odločbe o njem. Smatrajoč, da je obnova dopustna, moral bi bil sodnik, ne da bi smel izreči o tem odločbo, razpravljaj še o vzroku obnove in v to svrho preložiti razpravo.

Razpravo je zares preložil, vendar se mu je vrinila tretja formalna napaka, ko je storil sklep v zmislu §-a 542 c. pr. r. da se razpravljaj o glavni stvari. Po dejanskem položaju ni ta sklep, ker se je na novi razpravi razpravljajlo samo o vzroku obnove. Sicer pa sodnik ni še izrekel svojega »judicium rescindens« in tako dolgo ni mogel razpravljaj o glavni stvari.

Povsem pravilno je, da je sodnik s sklepom zavrnil obnovno tožbo. Reč niti ni bila dospela izven uvodnega postopanja,

niti se ni razveljavila izpodbijana rzsodba, in zato je šlo le za vprašanje, ali je zahtevku, da se razveljavi izpodbijana rzsodba in potem vnovič rzsodi v glavni stvari, ugoditi ali ne. Kakor hitro je sodnik zanikal to vprašanje, moral je obnovno tožbo zavrniti; iz navedenih razlogov ne pride tu v poštev, da je sodnik prej že z rzsodbo bil dopustil obnovo ter objavil sklep zastran razpravljanja v glavni stvari, ker so to formalne napake, ki se tičejo le vodstva pravde (§ 522 c. pr. r.). Edino prava oblika odločbe, s katero se je zavrnila obnova, je pa le v tem slučaju sklep.

Po predpisu §-a 543 c. pr. r. je zavrniti tožbo s sklepom, ako se pokaže šele ob ustni razpravi, da se opira obnovna tožba na zakonito nedopusten izpodbijalni razlog ali da se je podala prekasno. Zakoniti vzrok tej določi je iskati v tem, da po načelih, izraženih v civilnopravnem redu, sme sodnik odločbe, s katerimi se ne reši tožba meritorno, vobče izdati le v obliki sklepa. Iz omenjene določbe je pa sklepati, da je zavrniti obnovno tožbo z rzsodbo tedaj, kadar se je tožba sicer pravočasno vložila in je izpodbijalni razlog po zakonu dopusten, vendar pa je ustna razprava podala, da ni izpodbijalni razlog utemeljen, ker na pr. stranka ni uporabila dotične nanovo najdene okolščine pred sklepom ustne razprave le vsled svoje nemarnosti. Tega nazora je tudi odločba najvišjega sodišča z dne 25. julija 1900 šte. 10.600 u. zb. 280 ter Neumann str. 1368.

Vprašanje, ali je obnovno tožbo na ustni razpravi zavrniti s sklepom ali z rzsodbo, je torej »quaestio facti«.

V našem slučaju je priča C izpovedal, da se je dotični dogodek, ki tvori nanovo najdeno okolščino v zmislu §-a 530 št. 7 c. pr. r., vršil pred 32 leti. Ako bi bil tožnik to navedel že v tožbi, je nedvojbeno, da bi se bila tožba zavrnila »a limine« po predpisu §-a 538 c. pr. r., kajti ta okolščina ne bi bila taka, da bi tožnik mogel z njeno navedbo in rabo doseči v prejšnjem postopanju sebi ugodnejšo rzsodbo glavne stvari. Ta okolščina je torej po zakonu nedopusten izpodbijalni razlog, in ker se je to izkazalo šele na ustni razpravi, je pravilno, da je sodnik zavrnil tožbo s sklepom.

VII.

Zanimanje vzbuja tudi vprašanje, kako se naj glasi izrek rabsodbe, s katero se zavrne obnovna tožba. To vprašanje je v ozkem stiku s predmetom naše razprave in zato izpregovorimo nekoliko o njem. Skoraj samoobsebi bi bilo umevno, kaj naj bi obsegal izrek rabsodbe, ako se zavrne obnova, vendar povzroča stvar težkoče v praksi. To dokazuje nastopni slučaj, ki ga je objavil »Slovenski Pravnik« iz leta 1900 na str. 271 in nasled.

C. kr. okrajno sodišče v Celju je z rabsodbo z dne 21. junija 1899 opr. št. CII 112/99-4 rabsodilo, da morata toženca *B* in *C* plačati tožnici od terjatve iz dolžnega pisma z dne 21. marca 1895 v znesku 250 gld. skrčeni znesek 17 gld. s pr.

Tožnica je, trdeča, da ima terjati razen zneska 17 gld. še nadaljnji znesek 50 gld., vložila obnovno tožbo, sklicujé se na izpodbijalni razlog, ki ne pride tu v poštev.

Prvo sodišče je ugodilo obnovni tožbi in prisodilo tožnici še naknadno zahtevani znesek 50 gld.

C. kr. okrožno prizivno sodišče v Celju je vsled priziva rabsodilo:

»Prizivu tožencev se ugoti, rabsodba prve instance spremeni in spozna, da se zavrne zahtevék za obnovo proti rabsodbi c. kr. okrajnega sodišča v Celju od dne 21. junija 1899 opr. št. CII 112/99 in daljnji zahtevék, da se razveljavi ta rabsodba, in da toženca razdelno plačata tožnici razen onega že z rabsodbo od 21. junija 1899 prisojenega zneska 17 gld. še tudi znesek 50 gld. s pr.«

C. kr. najvišje sodišče je revizijo zavrnilo, kolikor se je z rabsodbo prizivnega sodišča odklonila zahteva za obnovo postopanja, sklenjenega z rabsodbo c. kr. okrajnega sodišča od 21. junija 1899, oziroma zahteva, da se razveljavi ta rabsodba; razveljavilo pa je rabsodbo prizivnega sodišča, kolikor se je ž njo odklonila zahteva, naj se toženca nerazdelno obsodita, da morata plačati znesek 50 gld. c. s. c.

Glede izreka prizivnega sodišča, ki sodišča, ki se je predru- gačil, kolikor se je zavrnila zahteva, da se obsodita toženca v plačilo zneska 50 gld., je dodalo vrhovno sodišče svoji odločbi nastopne razloge:

»Prva inštanca je ta znesek priznala, ker je ugodila obnovni tožbi; prizivna instanca pa ni mogla in ni smela glede te zahteve soditi, ker je odklonila obnovo in je že po obnovni tožbi ta zahteva bila le nasledek zahteve, da se obnovi prejšnje postopanje. Le pod pogojem, da se obnova dovoli, je tožnica zahtevala nadaljnji izrek, da se naj obsodita teženca v plačilo zneska 50 gld.«

Ta odločba najvišjega sodišča je pravnopomotna, pravilna pa je razsodba prizivnega sodišča toliko, kolikor se je zavrnil zahtevek, da se razveljavi izpodbijana razsodba, ter nadaljnji zahtevek, da se toženca obsodita v plačilo zneska 50 gld.

Predvsem je napačno naziranje vrhovnega sodišča, češ, ker je dovolitev obnove premisa nadaljnjemu zahtevku, da se prizna vprašljivi znesek, in je le-ta zahtevek smatrati le za »nasledek« prvega zahtevka, ne bi smelo prizivno sodišče zavrniti zahtevka glede zneska 50 gld., ampak moralo se bi zadovoljiti samo z zavrnitvijo obnove.

Nepравilnost tega nazora se takoj uvidi, ako uvažujemo, kako je izreči razsodbo v slučaju navadne tožbe, s katero se ne zahteva samo ugotovitev pravnega razmerja, ampak tudi dajatev. Da so take tožbe številne, kaže vsakdanja praksa. Recimo, da je zavarovalna družba *A* sklenila zavarovalno pogodbo s tožencem *B*, vsled katere se je zavarovalo toženčevo poslopje proti ognju za dobo 10 let in se je toženec zavezal plačevati letne premije. Toženec si je pa stvar premislil ter noče iz kateregakoli razloga niti plačati premije, niti priznati obstoja pogodbe. Tožnik je prisiljen tožiti in zahteva: I. ugotovi se, da obstoja zavarovalna pogodba sklenjena med *A* in *B* i. t. d.; II. toženec je dolžan plačati premijo.

Brez dvojbe je prvi zahtevek premisa ali pogoj drugega. Ako pa sodnik smatra prvi zahtevek neutemeljenim, se ne zadovolji s tem, da zavrne v izreku razsodbe samo prvi del tožbenega zahtevka, češ, drugi del je le posledica prvega zahtevka, ampak bo izrecno odklonil v razsodbenem enunciatu tudi drugi del zahtevka. Če ne bi tako postopal, grešil bi zoper predpis §-a 404 c. pr. r., ki pravi, da mora razsodba rešiti vse, glavne stvari se tičeče predloge. Tak predlog je pa tožbeni za-

htevek, ki lahko obstoja iz več delov. Zato mora sodnik, ako hoče vse dele tožbenega zahtevka zavrni, to tudi izreči v besedilu razsodbe, ne pa samo v razlogih.

To pa, kar velja za navadno tožbo, mora veljati tudi za obnovno tožbo, ker zakon ne dela glede le-te nikake izjeme.

Tožbeni zahtevk pri obnovni tožbi ima, kakor smo prej dokazali, dva dela, in ta dva dela zahtevka je zavrni v izreku razsodbe ali sklepa (§ 543 c. pr. r.), ako se hoče odkloniti obnovno tožbo, inace se krši zakon glede določeb §§ 404 in 536 št. 5. c. pr. r.

Navedeni vzgledi kažejo, kako zamotano in zagonetno utegne postati v posameznih slučajih postopanje o obnovni tožbi in kako lahko se pride tu navskriž s priznanimi načeli in jasnimi zakonitimi določbami, urejajočimi postopanje o navadnih tožbah, ako se ne upošteva pravna narava obnovne tožbe ter v §-u 533 c. pr. r. izraženo načelo, da veljajo za obnovno postopanje, kolikor zakon sam ne dela razlike, isti predpisi, kakor za navadno postopanje. Predočiti si je pač treba, da je obnovno postopanje le nadaljevanje prejšnjega, na čigar podlagi je izšla izpodbijana razsodba; da obsega obnovna tožba samo dva zahtevka, namreč zahtevk, naj se razveljavi izpodbijana razsodba, ter zahtevk, kako se naj vnovič razsodi; da je le v slučajih, ako se je prvemu zahtevku ugodilo na podlagi takozvanega uvodnega postopanja, razsoditi o drugem zahtevku s posebno razsodbo, sicer pa, ako se tožba zavrne že v uvodnem postopanju (»absolutio ab instantia«), mora dotična sodna odločba bodisi v obliki sklepa ali razsodbe zavrniti v svojem enunciatu oba tožbena zahtevka. Uporablajoč naša razvita načela, se lahko izognemo vsem težavam, pomotam in napakam, ki utegnejo nastati v obnovnem postopanju, in možno je rešiti povoljno še tako zamotano pravno vprašanje, tičoče se tega postopanja.

Važne odločbe upravnega sodišča od l. 1876. do l. 1906.

Izbral in priredil **Štefan Lapajne**, c. kr. okrajni glavar v p.

XIX. Ubožne zadeve.

133. Katoliška duhovščina mora ubožce brezplačno pokopavati ne glede na to, imajo li dotični domovinsko pravico v občini ali ne. (O. 13. junija 1888 št. 1807. Z. XII. št. 4160.)

Dekan V. H. v A. se je pritožil proti odloku ministrstva za bogočastje in uk, da bi moral brezplačno pokopavati ubožce, umrle v bolnici v A.

Upravno sodišče je to pritožbo iz nastopnih razlogov zavrglo:

Pritožnik se sklicuje na § 23, odst. 3 zakona z dne 7. aprila 1874 št. 50 drž. zak., po katerem bi morale domovne občine plačati pogrebne stroške. To je napačno, kajti ta določba obvezuje samo stranko, oziroma njene sorodnike k plačilu stroškov, nikdar pa ne domovne občine, ako uživa ali je užival pokojnik pravico ubožcev. Domovna občina je obvezana le tiste stroške povrniti, ki jo zadenejo po zakonu, nikdar pa ne onih stroškov, od katerih jo zakon sam oprosti.

Kako neutemeljena je pa pritožba, je razvideti iz posledice, da bi morale domovne občine razne stroške trpeti, ako bi revež v domovni občini ali drugje umrl, kajti v zadnjem, ne pa v prvem slučaju bi morale pristojbine za štolo plačati, in da bi bila potem duhovščina po tej razliki tudi upravičena zahtevati štolo ne glede na to, ali je ubožec umrl v bolnici ali drugje.

Oboje pa je nemogoče, kajti na eni strani je domovna občina dolžna samo to povrniti, kar je njena dolžnost, na drugi strani pa ne prevzame duhovščina del bremen občinskih, marveč izvršuje samo dolžnost, katera ji je neposredno naložena na podstavi zakona z dne 7. maja 1874.

Ker pa hoče končno pritožnik iz pojma »parochus proprius« izvajati, da se razteza njegova dolžnost samo na v občini pri-

stojne reveže, je samo omeniti, da ta pojem »parochus proprius« velja le za bivališče posameznega, ne pa za njegovo domovinsko pristojnost.

134. Osebnost neimovite žene premožnega moža ni moči smatrati za ubožno. (O. 25. aprila 1889. št. 790. Z. XIII. št. 4647.)

V svrhu oproščenja kolkov in pristojbin za pravdo je Marija K. prosila, naj se ji izda ubožen list; to je pa občina H. odklonila, češ, da je soprog prosilke jako premožen.

Proti temu in odlokom višjih instanc je vložila navedena prosilka pritožbo na upravno sodišče, ki je pa pritožbo iz nastopnih razlogov zavrglo:

Po §-u 1. dekreta dvorne kamore z dne 26. julija 1840. l. je smatrati za ubožnega tistega, ki od svojega posestva, kapitala ali iz službenih prejemkov ne uživa višjih dohodkov, kakor znaša navadna dnina. Iz predloženih spisov je pa neizpodbijano dokazano, da je soprog prosilke v jako dobrih gmotnih razmerah, ker ima jako lepo in veliko posestvo in še drugih dohodkov.

Ugovor, da prosilka nima svojega premoženja — ako bi bil tudi resničen — ne pride v poštev z ozirom na določbo §-a 91 obč. drž. zakonika, ker je mož obvezan dajati svoji ženi stanu primerno vzdrževanje.

135. Pristojnost avtonomnih oblastev glede zasebnih zahtev, da se povrnejo izdatki iz naslova ubožne oskrbe? (O. 27. junija 1899 št. 5275. Z. XXIII. št. 13.026.)

Marija K. je zahtevala od pristojne občine D. povrnitev oskrbovalnih stroškov v znesku 130 gld. za nezakonskega otroka M. F.

Okrajni odbor in na zadnji inštanci deželni odbor je obsodil občino D. v povrnitev zahtevanih stroškov iz naslova ubožne oskrbe.

Upravno sodišče je na pritožbo občine D. ta odlok zaradi nepristojnosti avtonomnih oblastev iz nastopnih razlogov razveljavilo:

Po sedanjem stanju zakonodavstva pripada upravnim oblastvom iz naslova ubožne oskrbe razsoja le takrat, ako zahteva oskrbovani revež sam ali njegov zastopnik oskrbo neposredno od domovne občine, ali pa, ako občina, v kateri revež biva, od domovne občine zahteva povrnitev stroškov za tujega reveža.

V prvem slučaju so po §-u 44 zakona z dne 3. decembra 1863. št. 105 d. z. in §-u 35 ubožnega zakona za Češko pristojna avtonomna oblastva, v drugem slučaju pa po §-ih 28 in 39 domovinskega zakona politična oblastva.

Nobenega teh slučajev ni tukaj, nego gre le za pravno razmerje tretje osebe iz naslova, da je za domovinsko občino imela izdatke, ki zadevajo domovinsko občino. To odločiti pa niso poklicana avtonomna oblastva.

136. Zahtevanje ubožne oskrbe ni odvisno od popolne ali delne nezmožnosti za prislužek. (O. 14. oktobra 1903 št. 10.372. Z. XXVII. št. 2041/A.)

Deželni odbor v P. je instančnim potom odločil, da mora občina I. udovi M. R. in njenim trem nedoraslim otrokom mesečno podporo treh kron dajati toliko časa, dokler se gmotne in rodske razmere prosilke bistveno ne izboljšajo.

Občina I. je vložila pritožbo na upravno sodišče, češ da je prosilka brez dvoma za delo in prislužek sposobna, da pa je občina obvezana le one občince podpirati, kateri so za delo in prislužek popolnoma ali vsaj deloma nezmožni.

Upravno sodišče pa je pritožbo radi neutemeljenosti iz naslednjih razlogov zavrnilo:

Po §-u 26 zakona z dne 3. decembra 1863. št. 105 drž. zak. res nastopi dolžnost občine za oskrbovanje ubožcev šele takrat, kadar si revež sam ne more potrebnega živeža preskrbeti, in po §-u 1 zak. z dne 3. decembra 1868. št. 59 dež. zak. (za Češko) pa nastopi javna oskrba le toliko, kolikor se oskrbovanec iz svojega premoženja in iz svojega prislužka ne more preživiti. Tako pa oskrba revežev še ni od tega odvisna, da je revež popolnoma ali deloma za delo in prislužek nezmožen, nasprotno nastopi dolžnost občine tudi takrat, kadar si za delo zmožna oseba s svojim trudom ne more prislužiti potrebnega živeža.

Potrebni živež ubožca ne obsega samo onih strogo za njegov preživetek potrebnih sredstev, ampak — ako mora po zakonu skrbeti za nedoletne in nesposobne otroke — tudi potrebne stroške za preživetek in odgojo teh otrok.

Ako torej v le-tem slučaju zaslužek prosilke ne zadošča, da bi svoje za prislužek nezmožne otroke preživela, je zahteva prosilke utemeljena, čeprav je sposobna za delo in prislužek.

Iz tega dejanskega stanu je izšel izpodbijani odlok, ki navaja, da zasluži M. R. poleg hrane na dan 50 vinarjev, a mora s tem preživiti tri otroke v dobi od 5 do 11 let, katerih nezmožnost za delo in prislužek je pač razvidna iz nežne mladosti in iz šoloobveznosti.

Vsled tega je zahteva prosilke za mesečno podporo v pokritje stanarine stvarno utemeljena in ni našlo upravno sodišče nikake pomankljivosti v postopanju ali nezakonitosti v izpodbijanem odloku.

XX. Ustanove — šolske.

137. Poslednja volja, po kateri se dohodki gotovega premoženja za večne čase namenjeni v popoljšanje učiteljeve plače, ima na sebi vse znake šolske ustanove. Ustanovno glavnico mora oskrbovati krajni šolski svet pod nadzorstvom okrajnega šolskega sveta. (O. 18. marca 1886 št. 417. Z. X. št. 2970.)

Dne 20. aprila 1791. umrli l. V. je v svoji oporoki odločil, da spada polovica vnukom namenjenega premoženja »v popoljšanje učiteljske plače v trgu Š.« ter naj se to premoženje zaradi varnosti naloži v državnih obligacijah. Dasi se na podlagi te oporoke ni napravila ustanovna listina, so vendar smatrala oblastva ta izrek poslednje volje za šolsko ustanovo.

Občina Š. je ta odlok izpodbijala, trdeča da je ona lastnica dotične glavnice.

Upravno sodišče pa je pritožbo občine Š. iz nastopnih razlogov zavrnilo:

Navedeni izrek poslednje volje, da so dohodki gotovega dela premoženja namenjeni v popoljšanje plače učitelja v Š. za vse večne čase, ima vse znake ustanove in sicer šolske ustanove v zmislu §-a 646 obč. drž. zak. Vsled tega so bila tudi šolska oblastva v zmislu §-a 38 štajerskega šolskega zakona z dne 4. februarja 1878 d. z. 15 popolnoma upravičena obstoj šolske ustanove v celem obsegu vzdrževati; ako si pa prisvaja občina Š. lastninsko pravico do glavnice, bi morala v zmislu dvornega dekreta z dne 7. julija 1840 št. 541 j. z. uveljaviti svojo zahtevo pravnim potom.

Uvaževaje, da je tu šolska ustanova, je ministrstvo za bogočastje in uk nadalje odločilo, da mora krajni šolski svet pod nadzorstvom okrajnega šolskega sveta to glavnico upravljati, obresti glavnice pa deželnemu odboru kakor upravniku deželnega šolskega zaklada oddajati, sklicevaje se na šolski zakon z dne 8. februarja 1869 (§ 14), deželni zakon z dne 4. februarja 1870. št. 16 (§ 21) in 5. junija 1876 št. 24 (§ 2).

Upravno sodišče je tudi to odredbo priznalo za zakonito, kajti § 14 zakona o šolskem nadzorstvu z dne 8. februarja 1869. določuje, da oskrbuje krajevno ustanovno premoženje krajni šolski svet in da pripada v zmislu §-a 27 istega zakona državno nadzorstvo o ustanovah okrajnemu šolskemu svetu. Po §-u 21 dež. zakona z dne 4. februarja 1870. pa pripadajo vsi stalni dohodki iz ustanov za učiteljska mesta — ako nimajo posebnega namena — v šolski zaklad, iz katerega se učiteljstvo plačuje, istotako po §-u 2 dež. zakona z dne 5. junija 1876. vsi dohodki iz ustanov v deželni šolski zaklad.

Kar se pa tiče uporabe obresti, ni občina zahtevala, da se obresti učitelju poleg njegove stalne plače izplačujejo, zato je tudi upravno sodišče v tej točki ni ničesar ukreniti moglo.

Pripomnja. Ta judikat je zaradi tega tudi za Kranjsko važen, ker se baje dolgo vrše obravnave glede enakega slučaja, namreč zaradi Bregentijeve šolske ustanove za trg V. in vas V.; te obravnave pa se, kolikor je piscu teh člankov znano, dosedaj še niso končale.

139. Ako se soužitek ustanovnega premoženja ne zahteva iz privatnopravnega, ampak iz javnopravnega naslova, tedaj so razsojati poklicana šolska oblastva, ne pa sodišča. (O. 20. februarja 1890. št. 575. Z. XIV. št. 5166.)

S prisojilno listino c. kr. okr. sodišča v L. z dne 28. junija 1875. št. 9454 prisodila se je zapuščina umrlega A. V. krajnemu šolskemu svetu v St. V. z omejitvijo, da je dosmrten užitek ustanovne glavnice namenjen krajnemu šolskemu zakladu v St. V. in šestero sorodnikom po enakih delih, torej vsakemu sedmi del in da ob smrti enega užitkarja zopet pripada užitek krajnemu šolskemu zakladu in ostalim užitkarjem po enakih delih in končno, da ob smrti vseh užitkarjev pripada vsa ustanovna

glavnica krajnemu šolskemu svetu, kateri sme pa le obresti porabiti, glavnico pa nedotično čuvati.

Vasi Zg. Š. in K., ki ste bili do leta 1882. v Št. V. všolani, ste povodno izšolanja iz Št. V. zahtevali, da se del te ustanovne glavnice, oziroma obresti iz te glavnice njima prisodi, ker ste smatrali, dokler ste bili v Št. V. všolani, da ste soudeženi na navedeni šolski ustanovi.

Te vasi utemeljujejo svojo zahtevo na podstavi prejšnje pristojnosti k šoli v Št. V. in svoje pravice na preje skupni krajni šolski zaklad, torej na všolanje v Št. V. Všolanje je pa predmet javnega prava, soužitek na ustanovnem premoženju se torej zahteva na podlagi javnega, a ne privatnega prava.

Pritožbo krajnega šolskega sveta v Št. V. zoper odlok ministrstva za bogočastje in uk, s katerim je to potrdilo izreke podrejenih oblastev, da so v razsojo te sporne reči poklicana upravna oblastva, a ne sodišča, je upravno sodišče iz zgoraj navedenih razlogov zavrglo.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Besedilo ugotovitvene ali storitvene tožbe, vsebina sodbe. (§§ 228, 405 c. pr. r.)

(Odločba vrhovnega sodišča od 16. junija 1909 Rv VI 221/9 in Rv VI 245/9/1, preminjajoča soglasni razsodbi okrajnega sodišča v Višnjigori od 26. jan. 1909, C 8/9/3 in C 3/9/3 ter okrožnega sodišča v Rudolfovem 7. aprila 1909, Bc I 24/9/5 in 20. aprila 1909, Bc I 29/9/5.)

Tožnika trdita in toženec ne oporeka, da sta na dražbi prodajala svoje zemljišče po kosih, ter da so se pred pričetkom dražeb prečitali dražbeni pogoji. V teh pogojih je bilo med drugim tudi določeno: da se vsaka izklicana nepremičnina domakne najboljšemu ponudniku, ki je precej po dražbi vezan na kupno pogodbo; da je vsak kupec dolžan napraviti s tožnikoma o izdraženi nepremičnini pismeno kupno pogodbo tisti dan, ki ga do-

¹⁾ Slično odločbo od 14. marca 1905 št. 3130 glej v »Slov. Pravniku« l. 1905. str. 236, v »Pravnikovi« zbirki IV. zv. pri §-u 228.

ločita ona dva; da nastopi kupec istega dne dejansko posest in uživanje kupljene nepremičnine in trpi od tega dne naprej tudi vse na kupljeno nepremičnino spadajoče davke, vzlasti tudi bero; da kupi kupec nepremičnino brez dolgov in bremen in da plača eno tretjino pri pismu, ostanek pa v treh enakih zaporednih letnih obrokih, prvič o Božiču l. 1908, od dolžne glavnice pa 6% obresti od dneva napravljene pismene pogodbe naprej; da trpi kupovalec sam stroške pogodbe, prepisa in prav tako tudi odstotnino.

Tožnika dalje trdita, da je toženec na tej dražbi kupil natančno določeni del parcele gozd kat. obč. Vrhi za 582 K, da je po končani dražbi to kupno pogodbo izrecno potrdil in odobril, da pa ni hotel kasneje na poziv z njima napraviti pismene kupne pogodbe.

Predlagata torej, naj se razsodi: »Ugotovi se, da je toženec sklenil s tožnikoma veljavno kupno pogodbo, glasom katere je kupil od tožnikov natančno določeni del parcele gozd kat. obč. Vrhi za 582 K pod dražbenimi, v razložitvi tožbe opisanimi pogoji v last in da je torej zavezan v zmislu te pogodbe napraviti s tožnikoma pismeno pogodbo glede kupljene nepremičnine in povrniti tožnikoma sodne stroške.«

Glasom zapisnika o ustni razpravi je toženec, ki ni imel zastopnika, pripoznal, da je označeno zemljišče res kupil pod navedenimi pogoji ter da je veljavnost pogodbe po končani dražbi potrdil obema tožnikoma, — ugovarjal je pa in sicer edino-le, da pogodba ni veljavna, ker si do tedaj zemljišča še ni popolnoma ogledal.

Sodnik je razpravo sklenil in razsodil: Toženec je dolžan priznati, da je dne 27. novembra 1908 sklenil s tožnikoma kupno pogodbo, glasom katere je toženec kupil od tožnikov natančno določeni del parcele gozd kat. obč. Vrhi za 582 K in sicer pod temi pogoji, da se toženec odreče pravici razveljaviti to pogodbo zaradi prikrajšanja čez polovico prave vrednosti, da mora kupec plačati 3% kupnine za stroške prodaje, da je nadalje kupec zavezan napraviti s tožnikom glede prodanega gozda pismeno pogodbo in sicer tist dan, ki ga bosta podajalca določila; da nastopi kupec istega dne dejansko posest in uživanje kupljene nepremičnine in trpi od tega dne naprej tudi vse na kupljeno

nepremičnino spadajoče davke, zlasti tudi biro; da kupi kupec nepremičnino brez dolga in bremen in da plača eno tretjino kupnine pri pismu, ostanek pa v treh enakih zaporednih letnih obrokih, prvikrat o Božiču leta 1908, od dolžne glavnice pa 6⁰/₀ obresti od dneva napravljene pismene kupne pogodbe naprej; da trpi kupovalec sam stroške pogodbe, prepisa in ravno tako tudi odstotnino; toženec mora tožnikoma povrniti pravdne stroške.

Toženec je vložil priziv proti tej razsodbi po vsem obsegu in je uveljavljal med drugim tudi razlog napačne pravne presoje in ga izvajal s tem, da sta tožnika stavila ugotovitveni tožbeni zahtevek, ki pa ni upravičen, in da je prvi sodnik ta zahtevek pretvoril v storitveni zahtevek, česar bi po zakonu ne bil smel.

Prizivno sodišče je priziv zavrnilo in o rečenem prizivnem razlogu navedlo nastopno:

Napačne pravne presoje tudi ni uvideti v tem, da je prvi sodnik premenil, oziroma popolnil tožbeni zahtevek. Tožbeni zahtevek po svojem zmislu ne meri na ugotovitev, dasi se pričinja z besedami »ugotovi se«, temuč na storitev, ker po uvodu zaključuje, da mora toženec v zmislu opisane pogodbe napraviti s tožnikom pismeno kupno pogodbo o kupljeni nepremičnini. Kakor je razvidno iz dejanskega stanu, je prvi sodnik pač premenil besedilo tožbenega zahtevka, toda obdržal je njegovo vsebino in tožnikoma ni prisodil ničesar, česar nista predlagala (§ 405 c. pr. r.), zato pa ni moči reči, da je stvar presodil nepravilno.

Vrhovno sodišče je ugodilo toženčevi reviziji in zavrnilo tožbeni zahtevek iz razlogov:

Tožbeni zahtevek je zgolj ugotovitveni zahtevek, ker ne zahteva, da bi se kaj storilo, temveč le, naj bi se ugotovilo: prvič, da se je sklenila kupna pogodba, torej dejstvo; drugič, da je toženec zavezan napraviti pismeno pogodbo, — ne zahteva pa, naj se toženca obsodi, da tako pogodbo v resnici napravi.

Ta tožbeni zahtevek se v razpravi tudi ni predrugal. Sodnik torej ni bil upravičen razsoditi, da mora toženec pogodbo pripoznati in napraviti pismeno pogodbeno listino. S tem, da se sodba glasi v tem zmislu, se nikakor ni premenilo samo besedilo njegovo, obdržala pa njegova vsebina — kakor misli pri-

zivno sodišče — temveč je namesto prvotnega tožbenega zahtevka vsaj v drugem delu postavljeno nekaj drugega, kar meri na storitev, in prisodilo se je tožnikoma proti predpisu §-a 405 c. pr. r. nekaj, kar se ni predlagalo, šlo se je torej »ultra petitum«.

Sodniku je soditi le o zahtevku, ki se stavi, tu torej o ugotovitvenem zahtevku. Ugotovitveni zahtevek pa po določitih §-a 228 c. pr. r. že zategadelj tu ne velja, ker ni izkazana pravna korist, da bi se pred tožbo na storitev zahtevala kaka ugotovitev, kajti ne trdijo se niti take okoliščnosti, iz katerih bi izhajalo, da storitveni zahtevek še ni bil možen, niti take, ki bi potrebovale takojšnje ugotovitve.

Tožbeni zahtevek, ki iz pravnih razlogov ni dopusten v obliki, izbrani po tožniku, je torej bilo zavriniti, čeprav toženec proti njemu ni ugovarjal, ker je tožbeno nedopustnost, izvajano iz določnih predpisov zakona, upoštevati uradoma; saj sme sodnik soditi le v primerih, v katerih mu to dovoljuje zakon.

Podana je torej napačna pravna presoja stvari, zato je bilo prizivno rabsodbo, ne da bi se govorilo o nadaljnjih revizijskih izvajanjih, premeniti iz navedenih razlogov in tožbo zavrniti.

—i—.

b) Sklicevanje na pravico ubogih pri pravnih narokih, pri katerih morajo biti stranke zastopane po odvetnikih, ne ovre zamudne rabsodbe, ako je prosto voljeni odvetnik bil svoji stranki pooblastilo odpovedal, a rok 14 dni v zmislu §-a 36 c. pr. r. še ni potekel; in to tudi tedaj ne, ako brez odvetnika došla stranka o odpovedi še ni ničesar zvedela. (K §-u 73 in 402 štey. 2 c. pr. r.)

Odvetnik dr. N. je za Ivana V. vložil zoper Antona L. pri okrožnem sodišču tožbo. Zastopal ga je pri prvem naroku. Anton L. je podal po svojem zastopniku dr.-ju O. odgovor. Dne 5. aprila 1909, t. j. še pred ustno razpravo je dr. N. odpovedal Ivanu V. pooblastilo. Na ustni razpravi dne 13. aprila 1909 je bil tožnik sam brez odvetnika navzočen, nasprotnik s svojim odvetnikom.

Tožnik je navedel, da odpovedi pooblastila še ni dobil, niti mu ni njegov najeti zastopnik pooblastila osebno odpovedal; nadalje se je skliceval na to, da ima pravico ubogih, in pred-

lagal, da se mu postavi v tej pravdi zastopnik ubogih. Toženčev zastopnik pa je predlagal, naj se izda zamudna razsodba po §-u 399 c. pr. r. in pa, da naj se tožniku pravica ubogih odvzame. Ugotovilo se je, da dostavitev odpovedi pooblastila ni izkazana.

Senat je sklenil, da se toženčev predlog, naj se izda zamudna razsodba, odkloni in razprava po §-u 134 t. 1. c. pr. r. na nedoločen čas preloži. Dasi zadobi po §-u 36 c. pr. r. odpoved pooblastila pravno veljavo glede nasprotnika šele z naznanilom drugega zastopnika, je pravni položaj v tem slučaju radi tega drugačen, ker ima tožnik pravico ubogih, ki ga upravičuje zahtevati, da se mu pridá odvetnika za zastopnika. Te pravice pa se tožnik še ni mogel poslužiti, ker se mu odpoved še ni vročila. Razpravo je bilo torej na nedoločen čas preložiti, ker je proti temu sklepu dopuščen rekurz, in so glede predloga toženca, da se tožniku odtegne pravica ubogih, potrebne poizvedbe.

Vsled rekurza toženčevega zastopnika razveljavilo je višje deželno sodišče v G. izpodbijani sklep in okrožnemu sodišču zaukazalo, da zastran izdaje zamudne razsodbe v smilu §-a 399 c. pr. r. nadaljuje postopanje. Le-ta sklep je vrhovno sodišče vsled revizijskega rekurza zastopnika tožnikovega, t. j. nanovo postavljenega zastopnika ubogih, odvetnika dr.-ja P., potrdilo.

Razlogi.

V le-tej pravdi, v kateri morata biti stranki zastopani po odvetnikih, zastopal je tožnika, ki ima pravico ubogih, od njega samega najeti odvetnik dr. N. v M. Ta odvetnik je bil navzlic odpovedi pooblastila z dne 5. aprila 1909 po §-u 11 odvet. r. in po §-u 36 odst. 2 c. pr. r. zavezan, da zastopa tožnika še 14 dni, da ga obvaruje kakih zlih pravnih posledic. Tožnik je bil torej dne 13. aprila 1909 v zmislu zakona še vedno po odvetniku zastopan; to, da pooblaščenec svojim zakonitim dolžnostim ni zadostil, pač ni brez pomena za razmerje med odvetnikom in zastopano stranko, toda nasprotnika v pravdi nikakor ne ovira, da uveljavi pristojee mu pravdne pravice. Ker je potemtako tožnik, ki je dne 13. aprila 1909 brez odvetnika došel, v zmislu določila §-a 133, odst. 3. c. pr. r. narok zamudil, bil je toženec upravičen predlagati izdajo zamudne razsodbe po §-u 399 c. pr. r. in ustreza sklep rekurznega sodišča zakonu.

Na izvajanja revizijskega rekurza se še pripominja, da predpis §-a 402 šte. 2 c. pr. r. tu ne velja, ker se tamošnji izraz »izostala stranka« v pravih, v katerih morajo biti stranke po odvetnikih zastopane, tudi na odvetnike nanaša in je po zakonu šteti prihod stranke brez odvetnika za izostalost; nadalje ker je tu tožnika odvetnik zastopal in je bil ta dolžan, priti zanj k naroku dne 13. aprila 1909 in čuvati njegov interes, in ker zanemarjenja te dolžnosti brez dokaza zapreke po §-u 401 c. pr. r. ni moči smatrati za »neodvratno naključbo«. Sicer je pa opozarjati na §-a 39 c. pr. r., po katerem določbe c. pr. reda glede strank veljajo tudi za njih zastopnike, kjer zakon sam ne dela nikakega razločka.

Pa tudi predpisa §-a 73 odst. 2 c. pr. r. tu ni moči uporabiti, ker hoče ta določba ne glede na to, da velja le za toženo stranko, samo ono toženo ubogo stranko obvarovati zlih pravnih posledic, za katero v zastopniškem procesu vzlic podeljeni pravici ubogih še ni brez njene krivde bil postavljen odvetnik za zastopnika. Tožnik pa je bil v tem slučaju, kakor je bilo že navedeno, po drju. N. zastopan.

Dr. M. D.

c) Če se za kuranda nadskrbstveno sprejme in odobri preživitna ponudba, za sodišče ni povoda, pritrditi novi, za kuranda slabši ponudbi; v izvenspornem postopanju sploh ni moči odločevati o veljavnosti prejšnje ponudbe.

A, prevzemnik domačije, je predlagal, naj se mu odpusti izplačilo dedščine za slaboumnega, pod skrbstvom se nahajajočega svaka *B* v znesku 365 fl. proti temu, da kuranda kakor dosedaj preskrbuje s stanovanjem, s skupno hrano, potrebno obleko in sploh z vsem potrebnim, in da se po *B*-ovi smrti terjatev pr. 365 fl. izknjiži.

Okrajno sodišče je ta predlog s sklepom od 15. junija 1901 sprejelo in še dodatno izreklo, da je *A* dolžan tudi dajati *B*-u v boleznih potrebno postrežbo in zdravniško pomoč in poplačati za njim pogrebne stroške in ž njim spodobno ravnati, sicer bi se mu kurand *B* odvzel in na njegove stroške izročil komu drugemu v preskrbovanje ali pa bi se izrekla sedanja naredba za neveljavno in bi bil *A* zavezan predmetno terjatev popolnem izplačati.

Ta ureditveni sklep je postal pravomočen.

Sedem let pozneje pa je predlagal *A* prenareditev dosedanjega položaja in med drugim zahteval, da se zanaprej za vsakoletno oskrbovanje odračuni in izknjiži od *B*-ove glavnice del 120 K, in ko bo na tak način cela glavnica povžita in izknjižena, — naj se *B*-ovo oskrbovanje na novo uredi.

O krajno sodišče je, zaslišavši *B*-ovega skrbnika, predlog zavrnilo.

Razlogi.

S tus. sklepom od 15. junija 1901 se je sprejela ponudba *A*-a, da kakor dosedaj preskrbuje kuranda *B*-a s stanovanjem, skupno hrano, potrebno obleko in sploh z vsem njemu potrebnim, in da se po kuradovi smrti terjatev 730 K izknjiži.

S tem se je razmerje med sedanjim predlagateljem *A*-jem in kurandom *B*-om enkrat za vselej uredilo, in po zaslišanju skrbnika ni nobenega stvarnega razloga na kurandovi strani, niti za sodišče zadostnega povoda za kako premenitev. —

V rekurzu je *A* izvajal, da je sodišče leta 1901 njemu enostransko naložilo dolžnosti po njegovem določnem predlogu in da dotične ureditve ni moči smatrati za obojestranski dogovor; ta ureditev sploh ni zadostna in zlasti ne vsaj toliko določna, da bi mu *B*-ovi dediči ne mogli delati kdaj neprilik.

Rekurzno sodišče ni ugodilo rekurzu, nego je potrdilo izpodbijani sklep prvega sodišča iz njegovih, stvarnemu stanju in zakonu ustrezajočih razlogov, katerim se je še dodalo, da sklep od 15. junija 1901 rekurentu ne nalaga novih od njega ne prevzetih dolžnosti, ampak jih le precizuje natančneje, in da se je rekurent sam na omenjeni sklep skliceval.

Vrhovno sodišče je na *A*-jev revizijski rekurz izdalo sklep od 16. novembra 1908 R VI 343/8:

Revizijskemu rekurzu se ob nedostatku predpogojev §-a 16 ces. pat. 9. avgusta 1854 št. 208 drž. zak. ne ugodi, kajti za skrbstvenega, kurandove koristi ščitečega sodnika ni povoda, pritrjevati predlogu, ki kurandov položaj pravno poslabšuje, in ker se v tem postopanju ne da odločevati o veljavnosti prejšnje ponudbe.

Dr. Fr. M.

LISTEK.

Juridična družba v Ljubljani.

(„Juristische Gesellschaft in Laibach“.)

Zgodovinske črtice iz leta 1861 do 1868.

Dne 2. aprila 1841 skliče dr. Julij pl. Wurzbach 14 pravnikov iz raznih strok, da se posvetujejo o ustanovitvi pravniške družbe v Ljubljani. Potreba take družbe se soglasno prizna, ter se najpreje izvoli odsek, kateremu naloga bi bila, sestaviti pravila in izposlovati najvišje odobrenje.

Ta pravila sestavi dr. E. H. Costa, katera se z neznatnimi premembami sprejmo.

Iz pravil naj posnamem najvažnejše določbe.

§ 1. Pravniška družba v Ljubljani, ima namen splošno pospeševati juridično znanje, posebno pa z ozirom na deželne razmere.

§ 2. V to svrho ustanovi družba: *a)* bralno sobo in polagoma tudi knjižnico, *b)* prireja razgovore, predavanja in govorniške vaje o pravnih in državoslovnih vprašanjih v nemškem in slovenskem jeziku, *c)* pospešuje slovensko pravno terminologijo, *d)* izdaja važnejše razprave svojih članov, in ako dopuste razmere, tudi strokovne liste.

§ 3. O vsprejemu članov, kakor tudi o izključenju odločuje družba v tajnem glasovanju.

§ 4. Člani so ustanovniki, pravi člani, častni člani.

§ 8. V vodstvo društva za zastopstvo na zunaj in izvršitev sklepov se izvoli vsako leto predsednik, dva namestnika, prvi in drugi tajnik, blagajnik in računski pregledovalec.

§ 11. Prvi petek vsakega meseca je reden shod članov; sklicujejo se pa tudi izredni shodi po ljubljanskih časnikih, ako zahteva to najmanj 10 članov.

§ 12. Prvi petek marca vsakega leta pa je glavna skupščina, h kateri je vabiti posebej še vse člane. Pri tej poroča tajnik o poslovanji v preteklem letu in blagajnik o računskem sklepu in o proračunu za prihodnje leto.

Imenovani odsek je sestavil tudi poseben poslovni red, ki pa nima posebnih važnih ali zanimivih določeb.

V razpravi o pravilih predlaga tedanji finančni koncipist Avgust D i m i t z, naj se v §-u 2. odstavek c) »pospeševanje slovenske pravne terminologije č r t a«; ta predlog pa se z veliko večino odkloni.

Dr. Supanz (notar v Ljubljani) pa predlaga, naj se v pravila vsprejme tudi določba, kaj je ukreniti z družbenim premoženjem, ako preneha ali se razpusti družba. Ta predlog tudi ni obveljal, kar je pa jako obžalovati.

Odsek je potem predložil pravila deželni vladi v potrdilo, ter utemeljeval svojo prošnjo nastopno: »Novo življenje se razvija v celi Avstriji. Ustavna pota so načrtane, narodi sami so poklicani sodelovati v vseh vprašanjih, ki zadevajo njih duševni in gmotni blagor. Da pride nova preustroja v kri in meso narodov, je treba najprej pomnožiti duševno razpoloživost ljudstva s povzdigo znanstvene omike, potem bode posejano seme, kal naše bodočnosti, vzraslo v močno drevo in rodilo obilen sad. Že dolgo se kaže v našem mestu potreba ustanovitve družbe, katera bi bila za pravnike središče v svrhu skupnih razgovorov in katera bi jim poleg knjižnice nudila tudi priliko govorniških vaj. Ta družba bode nameravani globoko sezajoči preosnovi pravnega zakonodavstva nujna potreba.«

Ta vloga s pravili se je predložila dne 14. aprila 1841 c. kr. deželnemu predsedstvu; c. in kr. apostolsko Veličanstvo je z najvišjim odlokom z dne 23. junija 1861 ustanovitev družbe odobrilo in pravila potrdilo.

Z odlokom z dne 4. septembra 1861 št. 42 fin min. ukaznega lista je pa finančno ministrstvo tej družbi privolilo prostost poštnine za vse dopise državnim in drugim oblastvom.

Iz tega se sme sklepati, da se je ta družba že iz početka smatrala za poluradno, in to potrjuje tudi dejstvo, da se je pri sklepanju o pravilih izrecno poudarjalo, da ima družba na podlagi §-a 2. li. d) pravil pravico oddajati pravna mnenja, in dejansko je bil prva leta tedanji deželni predsednik, oziroma cesarski namestnik tudi predsednik te družbe.

Prvi zaznamek šteje 89 članov, izmed Slovencev sta živa samo še dva (namreč gospoda Anton Globočnik pl. Sorodolski na Dunaju in Luka Svetec, c. kr. notar v Litiji).

V prvem letu se je vršila dne 16. januarja 1862 slovesna skupščina v proslavo 50letnice uvedbe občnega državljanskega zakonika. V tej slavnostni seji je poleg nemškega govornika govoril tudi dr. Toman v slovenskem jeziku »o civilnem pravu«. V tem znamenitem in navduševalnem govoru se je govornik spominjal velikega slovenskega pravnika drja. Tomaža Dolinarja ter je s citati iz slavnega drja. Zeillerja dokazoval nujnost in pravičnost slovenskega uradovanja, rekši: »Pravičnost in sodnijam potrebni zaup zahtevata, da postave postanejo žive, kar pa le morejo biti, če se v narodovem jeziku oznanujejo in izpolnujejo«. Tudi na banketu, ki je sledil slavnostni seji, je govoril dr. Lovro Toman v slovenskem jeziku o vpeljavi porotnih sodišč.

Omeniti se mi zdi vredno, da se je tedanji okrajni predstojnik g. Anton Globočnik spominjal v vznešenih besedah zadnjega glavnega urednika občnega državljanskega zakonika, Antona Pfliegerja viteza Wertenau, rojenega Kranjca. (Anton Pflieger se je rodil 1746 l. v Železnikih na Gorenjskem, je postal leta 1774 pravi vseučiliški profesor v Lvovu, 1778 apelacijski svetnik ravno tam, 1801 dvorni in 1806 državni in konferenčni svetnik; leta 1806 je bil povišan v viteški stan in je postal kancelar reda zlatega runa. Vsled neomejenega zaupanja cesarjevega je bil pozvan predsednikom na najvišje justično mesto. Umrli je 27. maja leta 1820 na Dunaju).

V prvem letu družbe je število članov naraslo na 131; umrla sta dva člana, izstopil je eden. Mesečnih zborovanj je bilo 7, na katerih je bilo 15 znanstvenih predavanj, najvažnejša »o razkosanju kmetijskih posestev«. V teh predavanjih, katera so dobesedno natisnjena v izvestjih tega društva, so z veliko bistroumnostjo ter s temeljitim teoretičnim in praktičnim poznanjem zakonov in deželnih razmer vtemeljevali svoja nasprotna stališča najuglednejši člani, kakor dr. H. Costa, dr. Schöppl, Avgust Dimitz, Viljem pl. Fritsch.

V drugem letu je imela družba 138 članov, mesečnih shodov je bilo 11; pri teh se je predavalo 10krat, ta predavanja so natisnjena v izvestjih.

V letu 1863 je bilo 12 mesečnih shodov; 12. marca pa zopet skupen obed, kateri je bil po poročilih jako živahen; dve napit-

nici, dr. E. H. Costa na edinost vseh narodov in dr. Ahačič ml. s citati Prešernovimi na Kranjsko deželo, sta vzbudili splošno pozornost. Predavanj je bilo 12, ki so vsa natisnjena v izvestjih družbe.

Leta 1864 je bilo 9 mesečnih shodov. V izvestjih tega letnika je priobčenih 16 pravnihških člankov in slučajev; ali so se vsi ti tudi na mesečnih shodih predavali, ni natančno razvidno.

Število članov v teh letih je menjavalo od 130 do 145.

Leta 1865 je bilo 7 mesečnih shodov, predavanj pa, ki so natisnjena v izvestjih, je bilo 11.

Leta 1866 je bilo zaradi vojnih homatij in kolere v Ljubljani samo 5 mesečnih shodov in 4 obelodanjenih predavanj. V seji dne 19. oktobra 1866 je naznanil prvi tajnik, da je umirovljeni vseučiliški profesor c. kr. vladni svetnik dr. Ivan Kopač v Gradcu vso svojo jako bogato in dragoceno knjižnico, kakor tudi vse rokopise družbi podaril. Sklenilo se je, da se blagemu podaritelju izreče najiskrenejša zahvala pismenim potom in obenem v uradnem listu »Laibacher Zeitung« objavi; dalje, da se cela knjižnica záse shrani in na omaro napiše: »Knjižnica c. kr. vladnega svetnika drja. Ivana Kopača«. Ta knjižnica obsega — kakor je iz izkaza v izvestjih razvideti — 352 knjig; rokopisi pri tem očividno niso štet.

Leta 1867 je bilo 8 mesečnih shodov in v izvestjih 9 natisnjenih razprav. Dne 16. avgusta je prvi tajnik dr. E. H. Costa, ki je bil od početka duša te družbe, zaradi preobilih družih opravil odložil tajništvo, na kar je dobil pismeno zahvalo od družbenega vodstva.

Leta 1868 je bilo samo 5 mesečnih shodov, a tiskana ni bila nobena razprava. Veliko razburjenost pa je povzročila razprava drja. Iv. Ahačiča st. o služnostnih pravicah na zemljiščih. V tej razpravi je ostro napadal politična oblastva, osobito komisije za odvezo in uravnavo zemljiških bremen. Ker se je predavatelj protivil ublažiti svoj rokopis, je shod odklonil vsprejeti to razpravo v izvestja, a nato je dr. Ahačič prijavil svoj izstop iz družbe in demonstrativno odšel.

Odložitev tajništva po drju. E. H. Costi, izstop drja. Ahačiča iz družbe in izstop družih odličnih članov, osobito članov slovenske narodnosti, so bili prvi pojavi, da družba hira in se svojemu koncu približuje.

Dne 13. novembra 1868 pozivlja »Laibacher Zeitung« člane te družbe, naj se redno vsak petek shajajo k razgovorom o jako važnih novih zakonih in zak. nskih načrtih. Prvi tak shod je bil napovedan na petek, dne 16. novembra 1868 leta, ki se pa ni vršil, kajti takrat še mlado »Konstitucionalno društvo« je razvijalo jako živahno delovanje, razpravljalo o vseh perečih dnevnih, osobito političnih vprašanjih, ter pritegnilo k sebi skoro vse člane juridične družbe — od tedaj pa ni bilo več prostora za juridično družbo. To je bil zadnji pojav te družbe.

Glasom izkaza zadnjega mesečnega shoda je imela takrat družba 126 članov, knjižnica z dr. Kopačevo vred pa je brojila 1800 knjig in zvezkov, poleg raznih rokopisov in nekaj inventara.

* * *

Preteklo je torej že 40 let, odkar se ni ta družba pokazala v življenju, ni imela nikakega občnega zbora, ni izvolila nobenih družbenih funkcionarjev, ni polagala nikakih poročil ali računov, ter ni vpošiljala oblastvom nikakih izkazov. Brez dvoma je bila že davno dana prilika postopati proti družbi v zmislu §-a 20 in 26 zakona z dne 15. novembra 1867, št. 134 drž. zak., kajti v dobi dolgih let ni ta družba več zadoščala pogojem svojega pravnega obstanka.

In vendar obstoja »de jure« ta družba še dandanes! Nikdar se namreč ni sama razšla in nikdar je ni oblastvo razpustilo.

Ko je namreč ta družba brez smrtnega boja zaspala, je zadnji predsednik, tedanji c. kr. finančni prokurator dr. vitez Kaltenegger prenesel vso knjižnico in ves inventar v urade c. kr. finančne prokurate, kjer se še sedaj nahaja, ob enem se je pa — kakor sem iz prav verodostojnega vira izvedel — oblastvo naprosilo, naj se družba še ne razpusti, ampak počaka ugodnejših časov. Ti so pa donesli, da se je l. 1889 ustanovilo — društvo »Pravnik«.

Štefan Lapajne.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. januarja 1910.

— (Kronika društva »Pravnika«.) V svoji seji dne 14. t. m. je odbor določil dnevni red glavni skupščini, ki je sklicana na 28. t. m. Poleg običajnih točk bode tudi poročilo o premembah društvenih pravil, kakršne so nasvetovali na lanski glavni skupščini nekateri društveniki iz Rudolfovega. — Nadalje je sklenil odbor, da se društvo obrne do predsedstva c. kr. višjega dež. sodišča v Gradcu s prošnjo, naj bi podrejeno sodno osoobje opozorilo na »Pravnikovo« zbirko zakonov, kakor sta to storili in sicer z uspehom predsedstvi c. kr. vjšjih deželnih sodišč v Zadru in v Trstu. — Vzelo se je z zahvalo na znanje, da je predsedstvo dež. sodišča ljubljanskega dalo v justični palači sobo na razpolago za društvena predavanja. — Te odborove seje se je na povabilo udeležil tudi gosp. sodni predstojnik Fr. Regally iz Radovljice, ki je obširno in zanimivo poročal, kako prireja občni državljanski zakonik za »Pravnikovo« zbirko. Odbor je sklenil uvaževati njegove nasvete, da čim preje pride na svetlo ta prepotrebni zakonik v dobri slovenski izdaji.

— (Osobne vesti.) Vpokojen je na svojo prošnjo sod. predstojnik v Ribnici, viš. dež. sodišča svetnik Fr. Višnikar, ki je tem povodom prejel laskavo pismo priznanje predsedstva viš. dež. sodišča v Gradcu. — Imenovani so za dvornega svetnika na dosedanem službenem mestu viš. deželni sod. svetnik v Gradcu dr. A. Feldner; za viš. dež. sodišča svetnike na dosedanjih službenih mestih dež. sod. svetniki J. Hauffen in I. Kavčnik v Ljubljani, Fr. Garzarolli pl. Thurnlack in G. Smolej, nadalje A. Kotzian v Celju, I. baron Falke pl. Lilienstein v Celovcu; za prvega državnega pravdnika na dosedanem službenem mestu drž. pradnik V. Verderber v Mariboru; za dež. sod. svetnika okr. sodnik Fr. Milčinski v Ljubljani. — Odvetniki so postali: dr. J. Globevnik v Novem mestu, dr. Fr. Frlan v Ljubljani, dr. Jos. Leskovar v Mariboru.

— (Predplačniki na VI. zvezek »Pravnikove« zbirke,) ki bo obsegal predpise v nespornem postopanju itd., se lahko oglase do 15. prih. meseca. Zanje bo stala knjiga namesto 6 K, le 5 K 26 h. To naročnino treba do označenega dne poslati društvu »Pravniku« v Ljubljani.

— (Pripomnje k predosnutkom kazenskega postopnika.)¹⁾ Pravosodno ministrstvo je, objavivši predosnutek k avstrijskemu kazenskemu zakonu, naznanilo, da pripravlja preosnovna komisija in njen ožji odsek še eden osnutek in sicer za premembo kazenskopravnega prava. Le-ta osnutek in ž njim zvezana osnutka zakona o premembi uvodnega zakona h kazenskopravnemu redu in zakona o sestavi porotniških in sosodniških imenikov je sedaj dokončan in objavljen.

¹⁾ Iz predgovora k objavljenemu osnutku premenjenega kazenskega postopnika.

Komisija in njen odsek sta imela dva smotra : da se prilagodi kazenskopravdni red novemu materialnemu pravu, in da se premeni organizacija v zmislu izdatnejše udeležbe nestrokovnih sodnikov.

Namena, prirediti popolnoma novo postopanje, ni bilo ; uvedno postopanje, postopanje v glavni razpravi in sestav o pravnih pomočkih ostanejo v glavnih potezih neizpremenjeni. Vendar so premembe postopanja dokaj izdatne. Mnogokatero ustanove mladostnega kazenskega prava in varnostna sredstva so zahtevala nove predpise za postopanje : razvrstitev kazni, ki jo je ukrenil osnutek kazenskega prava, ustanova odnehanja od kazni, ustanova pogojnega odpusta kazni in varstvene vzgoje ter načela za izmero kazni — to vse je povzročilo nove določbe o rabi pravnih pomočkov. Podrobni in natančni predpisi urejajo izvršitev kazni in varstvenih sredstev. Predpisi o uporabi varstvenih sredstev in o izvršitvi prostostnih kazni in zavarovanja zaradi obče nevarnih oseb, so sprejeti v dveh novih poglavjih, ki sta se kazenskemu postopniku pridejali. V teh mejah so se vršile premembe. Komisija in odsek sta bila mnenja, da je marsikateri predpis kazenskega postopnika potreben premembe ; odločilo pa je uvaževanje, da je prememba materialnega prava mnogo nujnejša naloga in da se ta prememba ne sme zadržavati ali celo onemogočiti, če bi se obenem celotno postopno pravo spravilo v razpravo in v posvetovanje v zbornicah.

Iz te omejene naloge izhajajo oblika osnutka. Razlogi, ki so bili merodajni za uvedbo sosodniških sodišč, so ti-le:

Veljavno kazensko pravo pozna tri vrste sodišč, namreč: porotna sodišča, sodišča prve stopinje kakor razsojajoča sodišča in okrajna sodišča.

Porotnim sodiščem so odkazana politična in vsa po vsebini tiskovin povzročena hudodelstva in pregreški, nadalje hudodelstva, ki se kaznujejo z več kakor petletno ječo. Razsojajočim sodiščem je razsojevati o vseh hudodelstvih, ki niso porotnim sodiščem odkazana. Sodnikom posameznikom pripada kazensko postopanje vseh prestopkov.

Osnutek ustanavlja štiri vrste razsojajočih sodišč.

1. Porotna sodišča so za razsojo političnih hudodelstev in pregreškov ter činov, ki so z več nego z desetletno kaznijo kaznivi.

2. Ostali, dosedaj v podsodnost porot spadajoči čini, namreč kaznivi čini, povzročeni po vsebini tiskovine, in z več nego petletno kaznijo obgrogjeni čini se odkažejo zbornim sodiščem prve stopinje kakor velikim sosodniškim sodiščem. Le-ta se sestavljajo iz treh sodnikov in treh sosodnikov. Nestrokovnjaki in sodniki uradniki sestavljajo enotno sodstvo (kolegij) in razsojajo v skupnem posvetovanju in glasovanju o vprašanju krivde, kazni in o vseh vprašanih postopanja.

3. Namesto razsojajočih sodišč postavlja osnutek (mala) sosodniška sodišča, ki so zasedena z dvema sodnikoma in dvema sosodnikoma.

4. Okrajna sodišča ostanejo v dosedanji sestavi.

Vodilna misel prememb je bila, da se nestrokovnjaštvo pritegne v večjem obsegu h kazenskemu sodstvu. Dočim je doslej pridržan le majhen del hudodelstev in pregreškov porotam, naj bi poslej razsojala o vseh hudodelstvih in pregreških sodišča, ki so zasedena po sodnikih (strokovnjakih) in nestrokovnjakih. Samo pri sodiščih najnižje stopinje, pri okrajnih sodiščih, se je opustilo nestrokovnjake; ta novost bi zahtevala toliko število sodnikov nestrokovnjakov, da se ni nadejati povsodi v to svrho sposobnih oseb.

Udeležba državljanov pri kazenskopravnem sodstvu je primerna razvoju, ki se je že v drugih strokah sodstva in uprave izvršil. Za nestrokovnjake ni razsojanje nič vsakdanjega. Oni prinesejo seboj svežost v zaznavanju, njih sodba ni pristopna vplivu judikatov, njih zanimanje ni oslabiljeno; imajo oster pogled za posebnosti posameznega slučaja, iz raznih poklicov in življenjskih razmer razpolagajo nestrokovnjaški sodniki z vednostmi in izkušnjami, ki so pri sestavi dejanskega stanu velike koristi. Udeležba državljanov pri kazenskem sodstvu povišuje zaupanje ljudstva v neodvisnost pravosodja. Osnutek noče tega v korist porot. Le-te niso izpolnile upov, ki se jih je stavilo vanje ob njih ustanovitvi. Razlog tiči, ker so napačno sestavljene, ker je sodišče ločeno v dve sodni celoti, izmed katerih naj vsaka zase reši del sodniške naloge. Iz te ločitve izvirajo vsi nedostatki, ki se drže postopanja pred porotami.

Sosodniška sodišča imajo vrline porot, ogibajo se njih nedostatkov. Nenaravno raztrganje sodniške naloge odpade. Nestrokovnjaki in uradni sodniki skupaj imajo razsojati o vprašanju krivde in — kar je zelo važno — tudi o vprašanju kazni.

Po predlogu osnutka se v sosodniška sodišča poziva enako število sodnikov in enako število sosodnikov. Oba činitelja sta za pravosodstvo enako vredna. Preglasovanje enega dela po drugem naj se izključuje; do obsodbe ne more priti, ako ne soglašajo sodniki in sosodniki.

Osnutek pripoznava sosodniška sodišča za umestnejšo obliko nestrokovnega sodišča. Dosledno bi bilo odpraviti porote. Osnutek te doslednosti ni izvajal. Porote veljajo v ljudstvu še v marsičem za paladij državljanske svobode. Njih odprava bi, predno pokaže sosodniško sodišče, da je tudi pred njim zajamčena svoboda državljana, morda zaupanje v pravosodje omajala. Osnutek je zato obdržal poroto in omejil samo njeno podsodnost, ostane pa pristojna za politične kaznive čine. Iz podsodnosti porote izločeni kaznivi čini pa se niso odkazali pred navadno, ampak pred veliko sosodniško sodišče, ki po svoji pomnoženi sestavi daje večje jamstvo za prave razsodbe.

Konečno naj se opomni, da je sestavljeni odsek državnega zbora za posvetovanje o tiskovnem zakonu sklenil, podsodnost porot omejiti in sosodniška sodišča pozvati za razsojanje pregreškov, povzročenih v tiskovinah.

Pravosodno ministrstvo izroča osnutke za premembo kazenskega postopnika javnosti, predno se o njih parlamentarno razpravlja. Kakor pri posvetovanju o kazenskem osnutku je pravosodno ministrstvo tudi vplivalo na nekatere določbe osnutka, ne da bi zavzelo nasproti njim svoje končno stališče.

Dr. Fr. M.

Vabilo.

Po zmislu društvenih pravil §-ov 7 do 10 sklicuje odbor društva »Pravnika«

redno glavno skupščino

za letošnje leto

na dan 28. januarja 1910 ob 8. uri zvečer

v „Narodni dom“ v Ljubljani.

Dnevni red.

1. Nagovor načelnika.
2. Letno poročilo odborovo:
 - a) tajnikovo,
 - b) blagajnikovo,
 - c) knjižničarjevo.
3. Poročilo preglednikov računov.
4. Volitev:
 - a) društvenega načelnika,
 - b) odbornikov,
 - c) preglednikov računov za bodoče leto.
5. Poročilo odborovo o nasvetovanih premembah društvenih pravil.
6. Posamezni nasveti.

V Ljubljani, dne 14. januarja 1910.

K obilni udeležbi vljudno vabita

za odbor:

dr. D. Majaron,
načelnik.

dr. I. Stojan,
tajnik.

»Slovenski Pravek« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26. oz. 22.

Dr. Ed. Volčič v Novem mestu (Kranjsko)

je za društvo „Pravnik“ v Ljubljani uredil ter se dobivajo pri njem in pri knjigotržcih naslednje pravne knjige:

a) knjige slovenske:

Civilnopravdni zakoni z obširnim slovenskim in hrvatskim stvarnim kazalom, nad 900 strani, vez. à K 8.—.

Dopolnilo Civilnopravnim zakonom za leta 1906 do 1909 K 1-20.

Odvetniška tarifa od 11. dec. 1897 in 3. junija 1909, določila o rabi slovenskega in hrvat. jezika pred sodišči, sodne pristojbine, broš. à K 1-80.

Nova odvetniška tarifa od 3. junija 1909 s alfab. stvarnim kazalom K —80.

Nova odvetniška tarifa v obliki stenskega plakata K —80.

Zakoni o javnih knjigah, I. in II. del, vez. à K 6.—.

Zakoni o javnih knjigah, I. del, vez. à K 3-20.

Zakoni o javnih knjigah, II. del, vez. à K 3-20.

Tabela o zemljiškoknjižni kolovnini K —60.

Zakon o dovoljevanju poti za silo, s pojasnili à K —40.

Pristojbinske olajšave ob konverziji hipotečnih terjatev, à K —80.

Predpisi o razdelbi in ureditvi ter o zložbi zemljišč, à K 2.—.

Predpisi o obrambi poljščine, à K —80.

Kazenska določila iz teh predpisov, à K —20.

b) knjige hrvatske:

Zakoni o javnim knjigama I. dio (A), vez. à K 3-60.

Zakoni o javnim knjigama I. dio sa II. dijelom (slovenski), ukupno vezano à K 6.—.

Zakon o dozvoljavanju prijekih puteva, sa tumačem, à K —40.

Tabela o zemljišničkoj biljegovini, à K —80.

Jezikovna naredba za Dalmaciju od 26. aprila god. 1909, à K —08.

Društvo „Pravnik“ v Ljubljani izdaja mesečnik „Slovenski Pravnik“, v katerem so slovenski in hrvatski članki pravne vsebine; list stane 10 K na leto.

Isto društvo je izdalo še naslednje pravne knjige:

Kazenski zakon, uredil dr. J. Kavčič, vez. K 5-60.

Kazenskopravni red (postupnik), dr. J. Kavčič, vez. K 6.—.

Izvršilni red (ovršni postupnik) uredil Iv. Kavčnik, K 7.—.

Ako ni dogovorjeno drugače, se pošiljajo knjige s pošto proti poštnemu povzetju, tako da se k navedenim cenam priračunijo le resnični in poštni izdatki; pri naročilih do 2 K je najceneje, ako se pošlje naprej kupnina in 10 h poštnine v gotovini ali v poštnih znamkah.